

***การพัฒนาแบบการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามแนวคิด**

การมีส่วนร่วมของชุมชนและการให้คำปรึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อน

ของโรงเรียนเทศบาลบ้านเขาน้อย

**Development of a student care system operation model based on the
concept of community participation and peer counseling at Ban Khao**

Noi Municipality School

ชลนัฐี พิล่า | Cholnustee Phila

โรงเรียนเทศบาลบ้านเขาน้อย สังกัดกองการศึกษา เทศบาลตำบลเขาน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

Ban Khao Noi Municipality School, under the Education Division, Khao Noi Subdistrict Municipality,
Prachuap Khiri Khan Province

*Corresponding author e-mail: cholnustee@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาแบบการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามแนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชนและการให้คำปรึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อน 2) เพื่อพัฒนาแบบฯ 3) เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบฯ และ 4) เพื่อประเมินและปรับปรุงรูปแบบ กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ บุคลากร 12 คน นักเรียนชั้นประถมศึกษา จำนวน 53 คน ที่ศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 และผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 53 คน จำนวนทั้งสิ้น 118 คน เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบประเมิน ดำเนินการวิเคราะห์ทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ การหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และร้อยละ ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามแนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชนและการให้คำปรึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อน โดยรวมมีการปฏิบัติในระดับมาก มีปัญหาการดำเนินงานในระดับมาก และมีความต้องการพัฒนาในระดับมากที่สุด 2) ผลการพัฒนาแบบฯ ได้องค์ประกอบ 6 ส่วน ได้แก่ (1) วัตถุประสงค์ (2) หลักการ (3) ระบบและกลไก (4) ขั้นตอนการดำเนินงาน ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ได้แก่ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมและพัฒนา นักเรียน การป้องกันปัญหานักเรียน การช่วยเหลือแก้ไขปัญหา และการส่งต่อ (5) วิธีการประเมินผล และ (6) เงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้ โดยมีผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด 3) ผลการใช้รูปแบบ พบว่า มีประสิทธิภาพรูปแบบอยู่ในระดับมาก นักเรียนมีคุณลักษณะพฤติกรรมที่พึงประสงค์โดยรวมเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.87 นักเรียนมีทักษะชีวิตเพิ่มขึ้นร้อยละ 10.15 และนักเรียนมีความฉลาดทางอารมณ์เพิ่มขึ้นโดยรวม คิดเป็นร้อยละ 10.53 และ 4) ผลการประเมินรูปแบบโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน; การมีส่วนร่วมของชุมชน; การให้คำปรึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อน

* Received: 17 March 2025, Revised: 31 July 2025, Accepted: 16 August 2025

ABSTRACT

This study aimed to 1) investigate baseline data for developing an operational model for the student care and support system based on community participation and peer counseling concepts, 2) develop the model, 3) examine the outcomes of model implementation, and 4) evaluate and refine the model. The target group consisted of 118 participants, comprising 12 school personnel, 53 primary school students, and 53 parents during the second semester of the 2023 academic year. Research instruments included questionnaires, interview forms, and assessment forms. Data were analyzed using both quantitative and qualitative approaches, employing mean, standard deviation, and percentage. The results revealed that 1) the overall operational status of the student care and support system based on community participation and peer counseling was at a high level of practice, with operational problems at a high level and developmental needs at the highest level, 2) the developed model comprised six components: (1) objectives, (2) principles, (3) systems and mechanisms, (4) operational procedures consisting of six steps — individual student profiling, student screening, student promotion and development, problem prevention, problem-solving assistance, and referral — (5) evaluation methods, and (6) model implementation conditions; expert evaluation rated the model's appropriateness, feasibility, and utility all at the highest level, 3) the model implementation yielded a high level of overall effectiveness, with students' desirable behavioral characteristics increasing by 5.87%, life skills increasing by 10.15%, and emotional intelligence increasing by 10.53%, and 4) the overall model evaluation was at the highest level.

Keywords: Student support system; Community participation concept; Peer-to-peer mentoring

บทนำ

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นกระบวนการหนึ่งในการพัฒนานักเรียนอย่างรอบด้าน ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ และสังคม โดยมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการส่งเสริมให้นักเรียนสามารถเติบโตและเรียนรู้ได้อย่างมีคุณภาพ หากขาดกระบวนการดูแลที่ครอบคลุมปัญหาและความต้องการรายบุคคล อาจส่งผลให้นักเรียนบางส่วนหลุดจากระบบหรือมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนโดยไม่ได้รับการช่วยเหลืออย่างทันท่วงที ดังนั้น จากสถานการณ์ที่เกิดขึ้น หน่วยงานทางการศึกษาให้ความสำคัญกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยเน้นการทำงานร่วมกันระหว่างผู้บริหารสถานศึกษา ครู บุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครอง และชุมชน เพื่อดูแลนักเรียนรายบุคคลอย่างใกล้ชิด ตลอดจนป้องกันและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้น เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้รับการพัฒนาตามศักยภาพอย่างสูงสุด ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจึงเป็นกลไกสำคัญในการสร้างโรงเรียนแห่งความสุขที่เอื้อต่อการเรียนรู้และช่วยให้ผู้เรียนมีคุณภาพชีวิตที่ดีทั้งในโรงเรียนและสังคม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) ป้องกันปัญหาจากสภาพแวดล้อมทางสังคมที่มีความเสี่ยงสูง ร่วมกับครอบครัวหรือผู้ปกครองในการดูแลปกป้องและคุ้มครองเด็กและเยาวชนให้ปลอดภัยหรือมีพฤติกรรมตามที่สังคมคาดหวัง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2555) ทั้งนี้ ครูที่ปรึกษามีบทบาทสำคัญในการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือและป้องกันแก้ไขปัญหาให้นักเรียนอย่างเป็นระบบ ต้องมีกระบวนการทำงานที่ชัดเจน มีร่องรอยหลักฐานการปฏิบัติงานที่สามารถตรวจสอบและประเมินผลได้ นอกจากครูที่ปรึกษาแล้วยังมีคณะบุคคลซึ่ง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา คณะครู ผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษา ชุมชน และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ให้ความร่วมมือเพื่อส่งเสริมพัฒนา ควบคุมและแก้ไขความประพฤติของนักเรียนให้อยู่ในระเบียบวินัย

ให้เกิดความสงบเรียบร้อยในการอยู่ร่วมกัน เพื่อดูแลช่วยเหลือส่งเสริมและพัฒนาเต็มตามศักยภาพ ให้เป็นคนที่สมบูรณ์ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา และเพื่อคุ้มครองดูแล รักษา รวมทั้งให้การอบรม ศีลธรรม จรรยาบรรณที่ดีแก่นักเรียน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่นักเรียนต่อไป (บุปผาชาติ เข้มวิชัย, 2558) และสถานศึกษาเป็นกลไกสำคัญและมีบทบาทหลักในการพัฒนาเด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายที่จะพัฒนาให้มีความพร้อมในส่วนที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพและการพัฒนามั่นคงในด้านอารมณ์ สังคม สติปัญญา และร่างกาย รวมถึงมีความสามารถในการเรียนรู้แบบนำตนเองและมีความสามารถในการคิดเป็น ทำเป็น และสามารถแก้ปัญหาได้ และดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ซึ่งคุณลักษณะของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานนั้นจะเป็นหน่วยงานบริการทางการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของท้องถิ่น โดยสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีภารกิจการบริหารงานหลัก 4 ด้าน ได้แก่ การบริหารทั่วไป การบริหารงบประมาณ การบริหารบุคคล และการบริหารวิชาการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) ซึ่งงานฝ่ายกิจการนักเรียนเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริม สนับสนุน ปลูกฝัง บ่มเพาะในด้านคุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะที่ดีของนักเรียน จึงมีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพและคุณธรรมตามที่หลักสูตรสถานศึกษาต้องการ โดยผู้ที่มีบทบาทสำคัญโดยตรงคือครูที่ปรึกษาในการดำเนินการต่างๆ ให้เป็นไปตามนโยบายของการจัดการศึกษาของโรงเรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยต่างๆ พบว่า พฤติกรรมของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีแนวโน้มที่อยู่ในภาวะเสี่ยงหลายด้าน ได้แก่ พฤติกรรมก้าวร้าว ขาดความรับผิดชอบ การไม่ตั้งใจเรียน เล่นโทรศัพท์มือถือในเวลาเรียน การทะเลาะวิวาท ใช้ความรุนแรง การใช้สารเสพติด พฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสม การหนีเรียน ไม่ปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียน ปัญหาทางอารมณ์และจิตใจ ความเครียด ซึมเศร้า ขาดแรงจูงใจในการเรียน มีพฤติกรรมแยกตัว ขาดทักษะการเข้าสังคม พฤติกรรมจากอิทธิพลสื่อและเทคโนโลยี ดิตเกม เล่นสื่อสังคมออนไลน์มากเกินไป และมีพฤติกรรมเลียนแบบที่ไม่เหมาะสมจากสื่อ ซึ่งปัญหาเหล่านี้มักมีความเชื่อมโยงกับปัจจัยจากครอบครัว ชุมชน สื่อ และสภาพแวดล้อมของโรงเรียน หากไม่ได้รับการดูแลช่วยเหลืออย่างเหมาะสม อาจส่งผลต่อการเรียนรู้และคุณภาพชีวิตของนักเรียนในระยะยาว (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2561 ; สถาบันพัฒนาการศึกษา, 2560) สอดคล้องกับรายงานข้อมูลของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนเทศบาลบ้านเขาน้อย สังกัดกองการศึกษา เทศบาลตำบลเขาน้อย อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ปีการศึกษา 2561-2565 พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมที่เป็นปัญหาสำคัญ ได้แก่ ขาดความรับผิดชอบ การไม่ตั้งใจเรียน เล่นโทรศัพท์มือถือในเวลาเรียน การทะเลาะวิวาท ใช้ความรุนแรง การหนีเรียน ไม่ปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียน ขาดแรงจูงใจในการเรียน มีพฤติกรรมแยกตัว ขาดทักษะการเข้าสังคม มีพฤติกรรมการใช้รถจักรยานยนต์ที่ผิดกฎหมายจราจร ดิตเกม และเล่นสื่อสังคมออนไลน์มากเกินไป ซึ่งปัญหาดังกล่าวอาจเกิดจากการขาดการดูแลเอาใจใส่จากผู้ปกครอง ความแตกแยกในครอบครัว ขาดความอบอุ่น การหย่าร้างของครอบครัว (โรงเรียนเทศบาลบ้านเขาน้อย, 2565) ซึ่งปัญหาเหล่านี้มีความเกี่ยวข้องกัน ทำให้โรงเรียนเทศบาลบ้านเขาน้อย จำเป็นต้องพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณลักษณะพฤติกรรมที่พึงประสงค์ มีทักษะชีวิตที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิต และมีความฉลาดทางอารมณ์ที่เป็นพื้นฐานให้นักเรียนสามารถปรับตัวให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ลดปัญหาที่เกิดขึ้นในตัวนักเรียนให้เหลือน้อยที่สุดและป้องกันปัญหาของนักเรียนที่อาจมีความรุนแรงมากขึ้น ทั้งนี้ การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ประสบความสำเร็จนั้น จำเป็นต้องดำเนินงานด้วยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา กรรมการสถานศึกษา หัวหน้าสายชั้น หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ครูผู้สอน ครูประจำชั้น ครูที่ปรึกษา ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน และนักเรียน ดังนั้น การใช้ชุมชนหรือประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจึงเป็นแนวคิดที่ได้รับ

การยอมรับและสร้างความเข้มแข็งให้กับระบบการดำเนินงานได้ (ณัฐกานต์ เกตุชาวนา, 2554) โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนจะทำให้การบริหารงานส่งผลดีต่อสถานศึกษา 3 ด้าน คือ 1) ด้านผู้เรียน ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น 2) ด้านโรงเรียน ได้แก่ ผลสำเร็จของการดำเนินงาน การสร้างเครือข่ายทางการศึกษา และ 3) ด้านชุมชน ได้แก่ ความร่วมมือ ความสัมพันธ์ที่ดีต่อชุมชน (ทรงศักดิ์ กวานปรีชา, 2556) นอกจากนี้ นักเรียนเองก็จำเป็นต้องมีส่วนร่วมและมีบทบาทในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้วยตนเองซึ่งวิธีการให้คำปรึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อน เป็นการดำเนินงานที่นักเรียนให้การปรึกษา พุดคุย ให้กำลังใจ หรือแนะนำกันเองในกลุ่มเพื่อน ซึ่งเป็นกระบวนการที่ช่วยให้นักเรียนรู้สึกปลอดภัยและกล้าเปิดเผยปัญหามากกว่าการคุยกับผู้ใหญ่หรือครูโดยตรง สร้างความไว้วางใจและความกล้าเปิดใจมากขึ้น เพราะนักเรียนมักรู้สึกสบายใจและกล้าเล่าปัญหาให้เพื่อนฟังมากกว่าผู้ใหญ่ ลดความรู้สึกโดดเดี่ยวเมื่อเพื่อนเข้าใจและให้การสนับสนุน จะช่วยให้นักเรียนรู้สึกว่าไม่ได้อยู่คนเดียวในปัญหา ส่งเสริมทักษะการฟังและความเห็นอกเห็นใจ โดยผู้ให้คำปรึกษาเองก็ได้ฝึกทักษะการฟัง การเข้าใจผู้อื่น และการคิดวิเคราะห์เชิงบวก ลดพฤติกรรมเสี่ยงและพัฒนาสุขภาวะทางจิตเมื่อมีคนคอยแนะนำหรือเตือนกันอย่างจริงจัง จะช่วยป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงได้ สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่อบอุ่นและเกื้อกูลกัน ส่งเสริมให้ห้องเรียนหรือโรงเรียนเป็นพื้นที่ปลอดภัยและมีน้ำใจต่อกัน ช่วยครูหรือผู้ให้คำปรึกษาในการดูแลนักเรียนได้อย่างทั่วถึงเพราะเพื่อนเป็นด่านหน้าในการรับรู้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้รวดเร็วกว่าผู้ใหญ่ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2559 และ กรมสุขภาพจิต, 2561)

ด้วยเหตุผลและความสำคัญดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยในฐานะผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีหน้าที่ในการเสริมสร้างคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายของหลักสูตรและสอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาประเทศ จึงสนใจพัฒนารูปแบบการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามแนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชนและการให้คำปรึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อน เพื่อให้ได้แนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษาและบรรลุเป้าหมายของประเทศชาติ รวมทั้งเป็นแนวทางสำหรับสถานศึกษาอื่น ๆ ได้นำไปประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของตนเองต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามแนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชนและการให้คำปรึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อน ของโรงเรียนเทศบาลบ้านเขาน้อย
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามแนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชนและการให้คำปรึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อน ของโรงเรียนเทศบาลบ้านเขาน้อย
3. เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามแนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชนและการให้คำปรึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อน กรณีศึกษาโรงเรียนเทศบาลบ้านเขาน้อย ดังนี้
 - 3.1 เพื่อประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามแนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชนและการให้คำปรึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อน ของโรงเรียนเทศบาลบ้านเขาน้อย
 - 3.2 เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียนระหว่างก่อนและหลังการใช้รูปแบบการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามแนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชนและการให้คำปรึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อน ของโรงเรียนเทศบาลบ้านเขาน้อย
 - 3.3 เพื่อเปรียบเทียบทักษะชีวิตของนักเรียนระหว่างก่อนและหลังการใช้รูปแบบการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามแนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชนและการให้คำปรึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อน ของโรงเรียนเทศบาลบ้านเขาน้อย
 - 3.4 เพื่อเปรียบเทียบความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระหว่างก่อนและหลังการใช้รูปแบบการ

ดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนและการให้คำปรึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อน ของโรงเรียนเทศบาลบ้านเขาน้อย

4. เพื่อประเมินและปรับปรุงรูปแบบการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนและการให้คำปรึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อน ของโรงเรียนเทศบาลบ้านเขาน้อย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (R&D) มีขอบเขตการวิจัยแบ่งเป็น 4 ระยะ ดังนี้

การวิจัยระยะที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบ

1.1 แหล่งข้อมูล มีดังนี้

1) การศึกษาเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐาน ประกอบด้วย ระดับการปฏิบัติ ระดับปัญหาการดำเนินงานและความต้องการดำเนินงานของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยใช้การให้คำปรึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อน กลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามได้แก่ บุคลากร 11 คน ประกอบด้วย ครูผู้สอน 9 คน และบุคลากรสนับสนุนการสอน 2 คน ที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนเทศบาลบ้านเขาน้อย สังกัดกองการศึกษา เทศบาลตำบลเขาน้อย อำเภอปรางบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566

2) กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้และประสบการณ์ด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียนภายในสถานศึกษา รวมทั้งสิ้นจำนวน 5 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเลือกจากผู้บริหารสถานศึกษาที่มีวิทยฐานะผู้อำนวยการเชี่ยวชาญหรือมีแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) เกี่ยวกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและยินดีต้อนรับเป็นผู้เชี่ยวชาญในการวิจัย

1.2 เนื้อหา ขอบเขตเนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 1 เกี่ยวข้องกับประเด็นการปฏิบัติ ปัญหาการดำเนินงานและความต้องการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนและการให้คำปรึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อน ตามความคิดเห็นของบุคลากรโรงเรียนเทศบาลบ้านเขาน้อย รวมทั้งแนวทางการพัฒนารูปแบบการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนและการให้คำปรึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อน

1.3 ระยะเวลา ดำเนินการศึกษาข้อมูลพื้นฐานในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 ระหว่างวันที่ 1 มิถุนายน ถึง 17 ตุลาคม พ.ศ. 2566

การวิจัยระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนและการให้คำปรึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อน

2.1 แหล่งข้อมูล แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1) กลุ่มผู้ร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการพัฒนารูปแบบการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนและการให้คำปรึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา (ผู้วิจัย) และบุคลากร 11 คน ประกอบด้วย ครูผู้สอน 9 คน และบุคลากรสนับสนุนการสอน 2 คน ที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนเทศบาลบ้านเขาน้อย สังกัดกองการศึกษา เทศบาลตำบลเขาน้อย อำเภอปรางบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566

2) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญในการประเมินรูปแบบการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้และประสบการณ์ด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียนภายในสถานศึกษา รวมทั้งสิ้นจำนวน 5 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเลือกจากผู้บริหารสถานศึกษาที่มีวิทยฐานะผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ หรือและมีแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) เกี่ยวกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และ

ยินดีตอบรับเป็นผู้เชี่ยวชาญในการวิจัย

2.2 เนื้อหา ขอบเขตเนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 2 เกี่ยวกับองค์ประกอบของรูปแบบ ได้แก่ 1) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 2) หลักการของรูปแบบ 3) ระบบและกลไกการดำเนินงาน 4) ขั้นตอนการดำเนินงาน ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ได้แก่ 4.1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 4.2) การคัดกรองนักเรียน 4.3) การส่งเสริมและพัฒนาเด็กนักเรียน 4.4) การป้องกันปัญหานักเรียน 4.5) การช่วยเหลือแก้ไขปัญหา และ 4.6) การส่งต่อ 5) วิธีการประเมินผล และ 6) เงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้

2.3 ระยะเวลา ดำเนินการศึกษาข้อมูลในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 ระหว่างวันที่ 1 มิถุนายน ถึง 17 ตุลาคม พ.ศ. 2566

การวิจัยระยะที่ 3 การศึกษาผลการใช้รูปแบบการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือเด็กนักเรียนตามแนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชนและการให้คำปรึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อน

3.1 ประชากร ในการศึกษาผลการใช้รูปแบบการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือเด็กนักเรียนตามแนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชนและการให้คำปรึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อน ผู้วิจัยศึกษาจากประชากรนักเรียนชั้นประถมศึกษา จำนวน 53 คน ที่ศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566

3.2 เนื้อหา ขอบเขตเนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 3 ครอบคลุมสำคัญเกี่ยวกับองค์ประกอบของรูปแบบ ได้แก่ 1) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 2) หลักการของรูปแบบ 3) ระบบและกลไกการดำเนินงาน 4) ขั้นตอนการดำเนินงาน ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ได้แก่ 4.1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 4.2) การคัดกรองนักเรียน 4.3) การส่งเสริมและพัฒนาเด็กนักเรียน 4.4) การป้องกันปัญหานักเรียน 4.5) การช่วยเหลือแก้ไขปัญหา และ 4.6) การส่งต่อ 5) วิธีการประเมินผล และ 6) เงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้

3.3 นวัตกรรมที่ใช้ ได้แก่ รูปแบบการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือเด็กนักเรียนตามแนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชนและการให้คำปรึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อน โดยผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากกระบวนการวิจัยในระยะที่ 2 และมีผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

1) แบบประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือเด็กนักเรียนตามแนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชนและการให้คำปรึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อน มีลักษณะเป็นแบบประเมินชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้ผ่านการตรวจสอบคุณภาพโดยหาดัชนีความสอดคล้อง (IOC) จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน มีค่าดัชนีความสอดคล้องรายข้อ อยู่ระหว่าง 0.80 - 1.00

2) แบบประเมินคุณลักษณะพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียน โรงเรียนเทศบาลบ้านเขาน้อย สังกัดกองการศึกษา เทศบาลตำบลเขาน้อย อำเภอปรางบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีลักษณะเป็นแบบประเมินชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้ผ่านการตรวจสอบคุณภาพโดยหาดัชนีความสอดคล้อง (IOC) จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน มีค่าดัชนีความสอดคล้องรายข้อ อยู่ระหว่าง 0.80 - 1.00 ผ่านการทดลองใช้ (Try-Out) กับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา จำนวน 30 คน พบว่า มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .27 - .84 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ .89

3) แบบประเมินทักษะชีวิตของนักเรียน โรงเรียนเทศบาลบ้านเขาน้อย สังกัดกองการศึกษา เทศบาลตำบลเขาน้อย อำเภอปรางบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีลักษณะเป็นแบบประเมินชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้ผ่านการตรวจสอบคุณภาพโดยหาดัชนีความสอดคล้อง (IOC) จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน มีค่าดัชนีความสอดคล้องรายข้อ อยู่ระหว่าง 0.80 - 1.00 ผ่านการทดลองใช้ (Try-Out) กับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา จำนวน 30 คน พบว่า มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .21 - .86 และมีค่า

ความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ .87

4) แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียน โรงเรียนเทศบาลบ้านเขาน้อย สังกัดกองการศึกษา เทศบาลตำบลเขาน้อย อำเภอปรางบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีลักษณะเป็นแบบประเมินชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ ได้ผ่านการตรวจสอบคุณภาพโดยหาดัชนีความสอดคล้อง (IOC) จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน มีค่าดัชนีความสอดคล้องรายข้อ อยู่ระหว่าง 0.80 - 1.00 ผ่านการทดลองใช้ (Try-Out) กับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา จำนวน 30 คน พบว่า มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .23 - .83 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ .85

3.5 ระยะเวลา ดำเนินการศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 ระหว่างวันที่ 1 พฤศจิกายน 2566 ถึง 31 มีนาคม 2567

การวิจัยระยะที่ 4 การประเมินและปรับปรุงรูปแบบการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามแนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชนและการให้คำปรึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อน แหล่งข้อมูล ประกอบด้วย ครูจำนวน 9 คน นักเรียนชั้นประถมศึกษา จำนวน 53 คน และผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 53 คน จำนวนทั้งสิ้น 117 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินรูปแบบ ประกอบด้วย ด้านปัจจัยป้อน กระบวนการดำเนินการ และผลสำเร็จจากการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ระยะเวลา ดำเนินการประเมินรูปแบบ ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 ระหว่างวันที่ 1 พฤศจิกายน 2566 ถึง 31 มีนาคม 2567

ผลการวิจัย

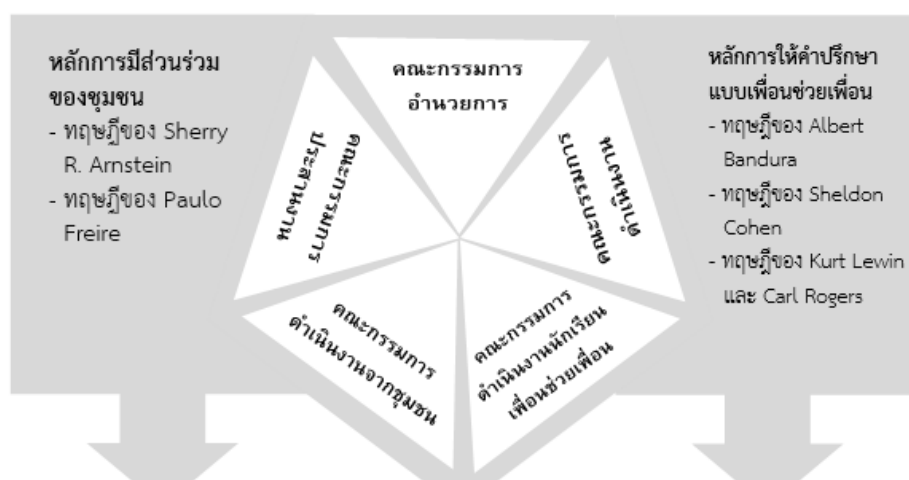
1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามแนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชนและการให้คำปรึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อน พบว่า ระดับการปฏิบัติ ระดับปัญหาการดำเนินงาน และความต้องการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามแนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชนและการให้คำปรึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อน ของบุคลากรโรงเรียนเทศบาลบ้านเขาน้อย พบว่า โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.15$, $\sigma = 1.14$) มีปัญหาการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.12$, $\sigma = 1.13$) และมีความต้องการพัฒนาอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.62$, $\sigma = 1.14$) ตามลำดับ ดังตาราง 1

ตาราง 1 ระดับการปฏิบัติ ปัญหาและความต้องการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนเทศบาลบ้านเขาน้อย

รายการสำรวจ	ระดับการปฏิบัติ			ระดับปัญหา			ระดับความต้องการ		
	μ	σ	แปลผล	μ	σ	แปลผล	μ	σ	แปลผล
1. ด้านการเตรียมการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	3.95	1.12	มาก	4.03	1.14	มาก	4.56	1.15	มากที่สุด
2. ด้านการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	4.25	1.13	มาก	4.11	1.13	มาก	4.65	1.12	มากที่สุด
3. ด้านการสร้างเครือข่ายระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	4.07	1.13	มาก	4.23	1.13	มาก	4.67	1.13	มากที่สุด
4. ด้านการประเมินผลการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	4.32	1.16	มาก	4.12	1.11	มาก	4.59	1.17	มากที่สุด

รายการสำรวจ	ระดับการปฏิบัติ			ระดับปัญหา			ระดับความต้องการ		
	μ	σ	แปลผล	μ	σ	แปลผล	μ	σ	แปลผล
โดยรวม	4.15	1.14	มาก	4.12	1.13	มาก	4.62	1.14	มากที่สุด

2. ผลการพัฒนารูปแบบการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามแนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชนและการให้คำปรึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อน ได้รายละเอียดของรูปแบบประกอบด้วย 6 ส่วน ได้แก่ 1) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ทักษะชีวิต และความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียน ด้วยระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามแนวคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยใช้การให้คำปรึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อน 2) หลักการของรูปแบบภายใต้กรอบการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเน้นเพิ่มประสิทธิภาพตามหลักการมีส่วนร่วมของชุมชนและหลักการให้คำปรึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อน 3) ระบบและกลไกของรูปแบบ ประกอบด้วย คณะกรรมการอำนวยการ คณะกรรมการประสานงาน คณะกรรมการดำเนินงานภายใน คณะกรรมการดำเนินงานภายนอก และคณะกรรมการดำเนินงานเพื่อนช่วยเพื่อน เป็นผู้รับผิดชอบดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามแนวคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยใช้การให้คำปรึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อน 4) ขั้นตอนการดำเนินงาน ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ได้แก่ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน การป้องกันปัญหานักเรียน การช่วยเหลือแก้ไขปัญหา และการส่งต่อ 5) วิธีการประเมินผล ได้แก่ แบบประเมินประสิทธิภาพ แบบประเมินคุณลักษณะพฤติกรรมที่พึงประสงค์ แบบประเมินทักษะชีวิต และแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียน และ 6) เงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้ เป็นรายละเอียดแนวปฏิบัติของผู้เกี่ยวข้องที่จะต้องเตรียมสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาให้เหมาะสมเพื่อให้การใช้รูปแบบเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผลการประเมินรูปแบบการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามแนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชนและการให้คำปรึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อน พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.77$, $\sigma = 0.43$) มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.83$, $\sigma = 0.38$) และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.90$, $\sigma = 0.32$) ตามลำดับ ผลที่ได้จากการพัฒนารูปแบบ ผู้วิจัยสามารถสรุปภาพจำลองของรูปแบบการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามแนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชนและการให้คำปรึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อน เป็นแผนภาพได้ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 แผนภาพจำลองรูปแบบการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามแนวคิด
 การมีส่วนร่วมของชุมชนและการให้คำปรึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อน

2.2 ผลการประเมินรูปแบบการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามแนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชนและการให้คำปรึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อน โรงเรียนเทศบาลบ้านเขาน้อย สังกัดกองการศึกษา เทศบาลตำบลเขาน้อย อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า โดยรวมรูปแบบการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามแนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชนและการให้คำปรึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.77$, $\sigma = 0.43$) มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.83$, $\sigma = 0.38$) และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.90$, $\sigma = 0.32$) ตามลำดับ

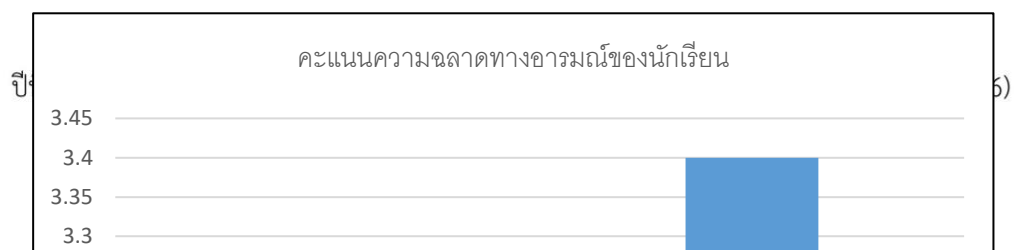
3. ผลการใช้รูปแบบการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามแนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชนและการให้คำปรึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อน กรณีศึกษาโรงเรียนเทศบาลบ้านเขาน้อย สังกัดกองการศึกษา เทศบาลตำบลเขาน้อย อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ดังนี้

3.1 การประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามแนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชนและการให้คำปรึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อน ของโรงเรียนเทศบาลบ้านเขาน้อย พบว่า ประสิทธิภาพของรูปแบบการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามแนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชนและการให้คำปรึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อน ของโรงเรียนเทศบาลบ้านเขาน้อย มีประสิทธิภาพโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.31$, $\sigma = 1.13$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ($\mu = 4.48$, $\sigma = 1.11$) การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ($\mu = 4.38$, $\sigma = 1.14$) การป้องกันปัญหานักเรียน ($\mu = 4.36$, $\sigma = 1.13$) การช่วยเหลือแก้ไขปัญหา ($\mu = 4.36$, $\sigma = 1.13$) การคัดกรองนักเรียน ($\mu = 4.30$, $\sigma = 1.09$) และการส่งต่อ ($\mu = 3.96$, $\sigma = 1.18$) ตามลำดับ ดังตาราง 2

ตาราง 2 ผลการประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามแนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชนและการให้คำปรึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อน

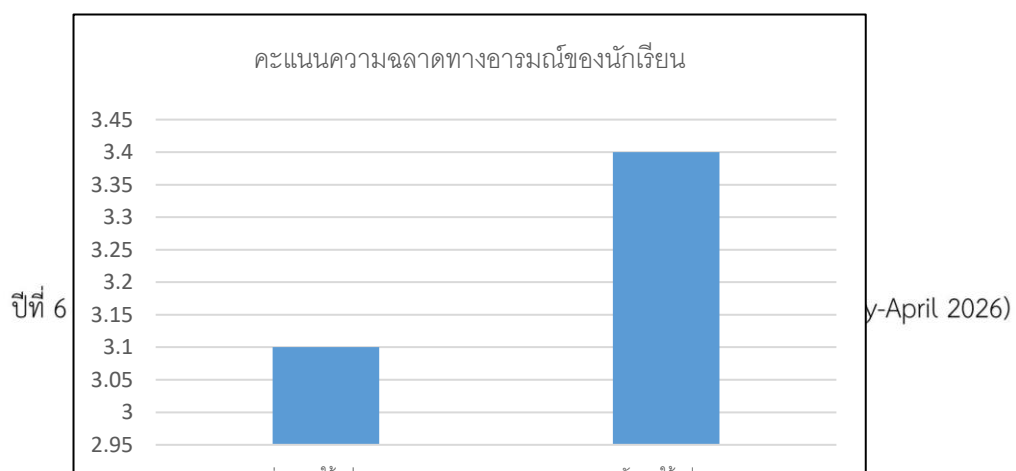
การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	ประสิทธิภาพ		
	μ	σ	แปลผล
1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	4.48	1.11	มาก
2. การคัดกรองนักเรียน	4.30	1.09	มาก
3. การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน	4.38	1.14	มาก
4. การป้องกันปัญหานักเรียน	4.36	1.13	มาก
5. การช่วยเหลือแก้ไขปัญหา	4.36	1.13	มาก
6. การส่งต่อ	3.96	1.18	มาก
โดยรวม	4.31	1.13	มาก

3.2 การเปรียบเทียบคุณลักษณะพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียนระหว่างก่อนและหลังการใช้รูปแบบการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามแนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชนและการให้คำปรึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อน ของโรงเรียนเทศบาลบ้านเขาน้อย พบว่า ก่อนการใช้รูปแบบการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามแนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชนและการให้คำปรึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อน นักเรียนมีคุณลักษณะพฤติกรรมที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.47$, $\sigma = 1.18$) หลังการใช้รูปแบบนักเรียนมีคุณลักษณะพฤติกรรมที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.73$, $\sigma = 1.22$) โดยผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียนระหว่างก่อนและหลังการใช้รูปแบบ พบว่า นักเรียนมีคุณลักษณะพฤติกรรมที่พึงประสงค์โดยรวมเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.87 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า เพิ่มขึ้นทุกด้าน เรียงลำดับจากค่าร้อยละสูงสุด ได้แก่ พฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้านการเรียน (ร้อยละ 9.88) การห่างไกลสิ่งมอมเมาและสิ่งเสพติดให้โทษ (ร้อยละ 5.25) การเคารพกฎหมายและกติกาของสังคม (ร้อยละ 4.63) และ พฤติกรรมความมีสัมมาคารวะ (ร้อยละ 3.98) โดยสรุปแผนภูมิการเปรียบเทียบได้ดังภาพประกอบ 2

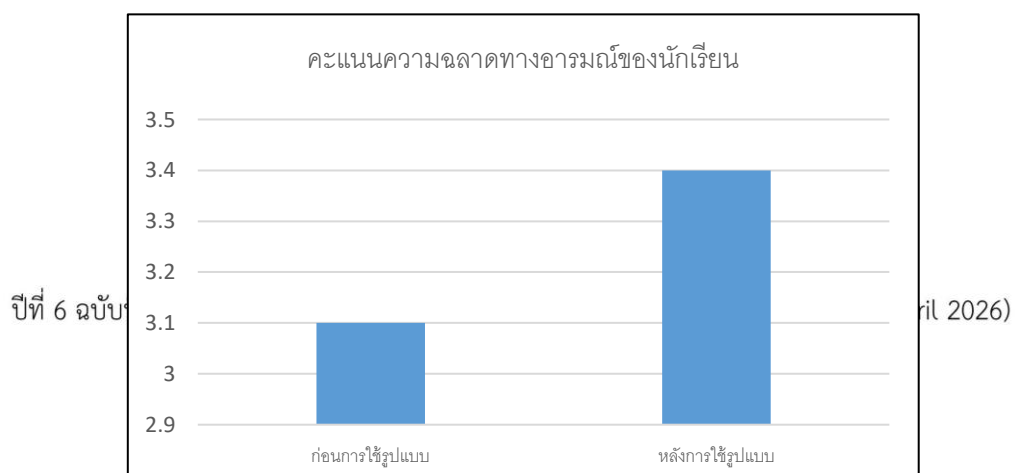
ภาพประกอบ 2 แผนภูมิการเปรียบเทียบคุณลักษณะพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียนระหว่างก่อนและหลังการใช้รูปแบบการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนและการให้คำปรึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อน

3.3 การเปรียบเทียบทักษะชีวิตของนักเรียนระหว่างก่อนและหลังการใช้รูปแบบการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนและการให้คำปรึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อน ของโรงเรียนเทศบาลบ้านเขาน้อย พบว่า ก่อนการใช้รูปแบบการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนและการให้คำปรึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อน นักเรียนมีทักษะชีวิตอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.26$, $\sigma = 1.16$) หลังการใช้รูปแบบนักเรียนมีทักษะชีวิตอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.69$, $\sigma = 1.16$) โดยผลการเปรียบเทียบทักษะชีวิตของนักเรียนระหว่างก่อนและหลังการใช้รูปแบบ พบว่า นักเรียนมีทักษะชีวิตเพิ่มขึ้นร้อยละ 10.15 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักเรียนมีทักษะชีวิตเพิ่มขึ้นทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าร้อยละสูงสุดลงมา ได้แก่ การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น (ร้อยละ 12.03) การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ (ร้อยละ 9.98) การตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น (ร้อยละ 9.56) และการจัดการกับอารมณ์และความเครียด (ร้อยละ 9.07) โดยสรุปแผนภูมิการเปรียบเทียบได้ดังภาพประกอบ 3

ภาพประกอบ 3 แผนภูมิการเปรียบเทียบทักษะชีวิตของนักเรียนระหว่างก่อนและหลัง
การใช้รูปแบบการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามแนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชน
และการให้คำปรึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อน

3.4 การเปรียบเทียบความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระหว่างก่อนและหลังการใช้
รูปแบบการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามแนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชนและการให้
คำปรึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อน ของโรงเรียนเทศบาลบ้านเขาน้อย พบว่า ก่อนการใช้รูปแบบการ
ดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามแนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชนและการให้คำปรึกษา
แบบเพื่อนช่วยเพื่อน นักเรียนมีความฉลาดทางอารมณ์โดยรวมอยู่ในเกณฑ์ปกติ ($\mu = 3.10$, $\sigma = 1.12$)
หลังการใช้รูปแบบนักเรียนมีความฉลาดทางอารมณ์โดยรวมอยู่ในเกณฑ์ปกติ ($\mu = 3.40$, $\sigma = 1.06$)
ผลการเปรียบเทียบความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระหว่างก่อนและหลังการใช้รูปแบบ พบว่า
นักเรียนมีความฉลาดทางอารมณ์เพิ่มขึ้นโดยรวม คิดเป็นร้อยละ 10.53 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า
มีคะแนนเพิ่มขึ้นทุกด้านโดยเรียงลำดับจากสูงที่สุดลงมา ได้แก่ ความสามารถในการตัดสินใจและ
แก้ปัญหา (ร้อยละ 15.75) ความรับผิดชอบ (ร้อยละ 14.43) ความสามารถในการรู้จักและสร้างแรงจูงใจ
ให้ตนเอง (ร้อยละ 12.70) ความพึงพอใจในชีวิต (ร้อยละ 11.49) ความสงบทางใจ (ร้อยละ 10.03)
ความสามารถในการควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเอง (ร้อยละ 8.68) ความเห็นใจผู้อื่น (ร้อย
ละ 8.33) ความสามารถในการมีสัมพันธภาพกับผู้อื่น (ร้อยละ 7.37) และ ความภูมิใจในตนเอง (ร้อยละ
6.62) โดยสรุปแผนภูมิการเปรียบเทียบได้ดังภาพประกอบ 4

ภาพประกอบ 4 แผนภูมิการเปรียบเทียบความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระหว่างก่อนและหลัง
การใช้รูปแบบการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามแนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชน
และการให้คำปรึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อน

4. ผลการประเมินและปรับปรุงรูปแบบการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตาม
แนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชนและการให้คำปรึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อน

4.1 ผลการประเมินรูปแบบการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามแนวคิด
การมีส่วนร่วมของชุมชนและการให้คำปรึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อน พบว่า โดยรวม มีผลการประเมินอยู่
ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.56$, $\sigma = 1.05$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านปัจจัยป้อน มีผลการ
ประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.57$, $\sigma = 1.00$) ด้านกระบวนการดำเนินงาน มีผลการประเมินอยู่
ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.64$, $\sigma = 1.04$) และด้านผลลัพธ์ มีผลการประเมิน อยู่ในระดับมาก ($\mu =$
4.47, $\sigma = 1.10$) ตามลำดับ

4.2. การปรับปรุงรูปแบบการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามแนวคิดการ
มีส่วนร่วมของชุมชนและการให้คำปรึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อน โดยปรับปรุงองค์ประกอบที่ 3 ระบบ
และกลไกของรูปแบบ ได้แก่ การเพิ่มรายละเอียดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการดำเนินงานภายใน
ประกอบด้วยรายละเอียดของการดำเนินงานการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การ
ส่งเสริมและพัฒนานักเรียน การป้องกันปัญหานักเรียน การช่วยเหลือแก้ไขปัญหา การส่งต่อ และการ
รายงานผล คณะกรรมการดำเนินงานภายนอก เพิ่มเติมรายละเอียดบทบาทหน้าที่ ประกอบด้วย การ
สนับสนุนข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับนักเรียนและครอบครัว การร่วมมือในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน การ
สนับสนุนทรัพยากร การมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา การส่งเสริมการเรียนรู้นอกห้องเรียน และการ
สร้างแรงจูงใจและแบบอย่างที่ดี และคณะกรรมการดำเนินงานนักเรียนเพื่อนช่วยเพื่อน เพิ่มเติม
รายละเอียด ประกอบด้วย การจัดตั้งกลุ่มนักเรียนอาสาให้คำปรึกษาแกนกลาง การจัดตั้งกลุ่มนักเรียน
ผู้ให้คำปรึกษาประจำห้องเรียน การนิเทศติดตามการให้คำปรึกษา การยกย่องให้รางวัลนักเรียนที่อาสา
ปฏิบัติงานเป็นผู้ให้คำปรึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อน และการเผยแพร่ผลงานการดำเนินงานนักเรียน

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีประเด็นที่น่าสนใจอภิปราย 4 ประเด็น ดังนี้

1. การศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือ
นักเรียนตามแนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชนและการให้คำปรึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อน พบว่า ผล
การศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตาม

แนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชนและการให้คำปรึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อน พบว่า โดยรวมมีการปฏิบัติการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามแนวคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยใช้การให้คำปรึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อนอยู่ในระดับมาก มีปัญหาการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก และมีความต้องการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามแนวคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยใช้การให้คำปรึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อนอยู่ในระดับมากที่สุด โดยประเด็นที่นำไปใช้ในการยกกร่างรูปแบบ ดังนี้ 1) ด้านการเตรียมการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน กำหนดบทบาทให้ครูมีส่วนร่วมในการเลือกแนวทางการดำเนินงานของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีตัวแทนนักเรียนร่วมกำหนดความต้องการด้านกิจกรรม การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครูมีส่วนร่วมในการกำหนดความต้องการสิ่งสนับสนุนการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีตัวแทนนักเรียนร่วมวางแผนดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 2) ด้านการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ออกแบบระบบและกลไกการดำเนินงานให้มึนักเรียนอาสาให้คำปรึกษาประจำห้องเรียนช่วยครูที่ปรึกษาติดตามรายงานพฤติกรรมของเพื่อนและทำหน้าที่ดูแลและให้การช่วยเหลือเพื่อนในห้องเรียน ครูมีบทบาทในการออกเยี่ยมบ้านนักเรียนในการทำควมรู้จักนักเรียนนำข้อมูลเข้าสู่ระบบการคัดกรองนักเรียน 3) ด้านการสร้างเครือข่ายระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีการประชุมผู้ปกครองเพื่อสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมเอาใจใส่ดูแลช่วยเหลือนักเรียน และการประสานงานกับสถานีดารวจเพื่อป้องกันปัญหาของนักเรียน ให้โรงเรียนมีภาคีเครือข่ายองค์กรภายนอกสถานศึกษาร่วมสนับสนุนการดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และ 4) ด้านการประเมินผลการดูแลช่วยเหลือนักเรียน กำหนดให้บุคลากรและผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการกำหนดวิธีการและเครื่องมือประเมินคุณลักษณะพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียน มีส่วนร่วมในการประเมินคุณลักษณะพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียน มีส่วนร่วมในการประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียน มีส่วนร่วมในการประเมินทักษะชีวิตของนักเรียน และมีส่วนร่วมในการสะท้อนผลการประเมินคุณลักษณะพฤติกรรมที่พึงประสงค์ให้ผู้เรียนปรับปรุงพัฒนาตนเอง

จากผลการวิจัยข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่าครูและบุคลากรต้องการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือภายใต้แนวคิดการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพราะการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนนั้นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมโดยเฉพาะการมีส่วนร่วมของชุมชน สอดคล้องกับแนวคิดของ ญัฐกานต์ เกตุขวานา (2554) ได้อธิบายว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามาเป็นฝ่ายตัดสินใจกำหนดปัญหาและความต้องการของตนเองอย่างแท้จริง เมื่อประชาชนมีพลังอำนาจในการตัดสินใจและการควบคุมดูแลกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนได้ด้วยตนเองแล้ว จะทำให้ประชาชนในชุมชนสามารถพัฒนาศักยภาพในด้านภูมิปัญญา ทักษะ ความรู้ความสามารถ และการจัดการ และรู้เท่าทัน และสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ นอกจากนั้น การเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องย่อมส่งผลต่อความสำเร็จและประสิทธิภาพในการดำเนินงานตามเป้าหมายของสถานศึกษา สอดคล้องกับแนวคิดของ มธรรดา ดวงจันทร์ (2553) ได้อธิบายว่าทุกฝ่ายต้องร่วมมือกันในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามเหมาะสมอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกระบวนการที่มีขั้นตอน ขอบข่ายโครงสร้างในการดำเนินงาน มีวิธีการ และเครื่องมือที่ชัดเจน มี

มาตรฐานคุณภาพ มีหลักฐานการทำงานที่ตรวจสอบได้ ผลประโยชน์ที่ได้รับก็จะเกิดขึ้นกับหลายฝ่าย และสอดคล้องกับแนวคิดของ บุปผชาติ เชมวิชัย (2558) ได้อธิบายว่า การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นงานที่ทุกภาคส่วนให้ความสำคัญ เพื่อพัฒนานักเรียนในสถานศึกษา โดยครูที่ปรึกษาควรเอาใจใส่ ดูแลช่วยเหลือและป้องกันแก้ไขปัญหานักเรียนทุกคน อย่างเป็นระบบ กระบวนการทำงานที่ชัดเจนมีร่องรอยหลักฐานการปฏิบัติงานสามารถตรวจสอบและประเมินผลได้นอกจาก ครูที่ปรึกษาแล้วยังมีคณะบุคคลซึ่ง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา คณะครู ผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษา ชุมชน และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ให้ความร่วมมือเพื่อส่งเสริมพัฒนา ควบคุมและแก้ไขความประพฤติของนักเรียนให้อยู่ในระเบียบวินัย ให้เกิดความสงบเรียบร้อยในการอยู่ร่วมกัน เพื่อดูแลช่วยเหลือส่งเสริมและพัฒนาเต็มตามศักยภาพ ให้เป็นคนที่สมบูรณ์ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาและเพื่อคุ้มครอง ดูแล รักษา รวมทั้งให้การอบรมศีลธรรม จรรยา มารยาทอันดีแก่นักเรียน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่นักเรียนต่อไป และสอดคล้องกับแนวคิดของ สุทัศน์ เอี่ยมแสง (2558) อธิบายว่าระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน คือ การส่งเสริม พัฒนาป้องกัน และแก้ไขปัญหา เพื่อเพิ่มศักยภาพให้นักเรียนเป็นบุคคลที่มีคุณภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญาและปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม นักเรียนสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข มีวิถีชีวิตที่พอเพียง เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในยุคปัจจุบัน ทั้งทางด้านวัตถุและเทคโนโลยีต่าง ๆ ทำให้เด็กและเยาวชนมีวิถีชีวิตที่แตกต่างจากอดีต ส่งผลให้เกิดปัญหาต่าง ๆ มากมาย ซึ่งการแก้ไขปัญหาไม่ใช่หน้าที่ของสถานศึกษา อย่างเดียว แต่ต้องอาศัยความร่วมมือกับผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทุกคนโดยมีครูที่ปรึกษาเป็นหลักสำคัญในการดำเนินงานต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ

2. ผลการพัฒนารูปแบบการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามแนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชนและการให้คำปรึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อน พบว่า การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามแนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชนและการให้คำปรึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อน มีกลไกที่เพิ่มขึ้น 2 ประการ คือ กลไกการมีส่วนร่วมของชุมชนในบทบาทคณะกรรมการดำเนินงานภายนอก และกลไกการช่วยเหลือของนักเรียนในบทบาทคณะกรรมการเพื่อนช่วยเพื่อน ที่สะท้อนถึงการปรับเปลี่ยนให้ได้อีกวิธีใหม่ ๆ ในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้บทบาทบุคคลที่ใกล้ชิดกับนักเรียนมากขึ้นที่จะสามารถรับรู้ปัญหาหรือปัจจัยความเสี่ยงของนักเรียนได้อย่างรวดเร็วยิ่งขึ้น จากกลไกดังกล่าวทำให้ผลการประเมินรูปแบบมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด แสดงถึงความสมบูรณ์ของรูปแบบที่มีองค์ประกอบและรายละเอียดที่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างชัดเจน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อวยชัย ศรีตระกูล (2556) ศึกษาการพัฒนา รูปแบบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา พบว่า ผู้บริหาร ครูต้องมีความรู้ความเข้าใจในกิจกรรมสำคัญในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีการพัฒนาและสรุปผลการทำงานร่วมกันอยู่เสมอ การประสานงานเป็นหัวใจของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนครูต้องใช้ทักษะการประสานงานรอบด้านใช้เทคนิคการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพและการสร้างสัมพันธภาพอันดีเพื่อให้เป้าหมายบรรลุผลสำเร็จ

3. การศึกษาผลการใช้รูปแบบการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามแนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชนและการให้คำปรึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อน พบว่า

3.1 กรณีนักเรียนมีคุณลักษณะพฤติกรรมที่พึงประสงค์เพิ่มขึ้น เนื่องจากการให้คำปรึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อน ทำให้มีการให้ความช่วยเหลือทางด้านจิตใจ มีปฏิสัมพันธ์อย่างเพื่อน รับฟังความรู้สึกและเล่าเรื่องราวของตนเองเพื่อสนับสนุนซึ่งกันและกัน ทำให้นักเรียนมีการเสริมสร้างความเชื่อมั่นในตนเอง มีความเข้มแข็ง สามารถดำรงชีวิตได้อย่างอิสระ และนำไปสู่การปรับปรุงพฤติกรรมให้พึงประสงค์มากขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ บุปผาชาติ เข้มวิชัย (2558) อธิบายว่าระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนช่วยทำให้การควบคุมและแก้ไขความประพฤติของนักเรียนให้อยู่ในระเบียบวินัย ให้เกิดความสงบเรียบร้อยในการอยู่ร่วมกัน ดูแลช่วยเหลือส่งเสริมและพัฒนาเต็มตามศักยภาพ ให้เป็นคนที่มีสมบูรณ์ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาและดูแลรักษารวมทั้งให้การอบรมศีลธรรม จรรยา มารยาทอันดีแก่นักเรียน และ สอดคล้องกับแนวคิดของ อัจฉรา บุญกลิ่น (2551) ได้อธิบายว่าการให้คำปรึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อน ทำให้มีการให้ความช่วยเหลือทางด้านจิตใจ มีปฏิสัมพันธ์อย่างเพื่อน รับฟังความรู้สึกและเล่าเรื่องราวของตนเองเพื่อสนับสนุนซึ่งกันและกัน ทำให้นักเรียนมีการเสริมสร้างความเชื่อมั่นในตนเอง มีความเข้มแข็ง สามารถดำรงชีวิตได้อย่างอิสระ

3.2 กรณีนักเรียนมีทักษะชีวิตเพิ่มขึ้น เนื่องจากนักเรียนเกิดการเรียนรู้ร่วมกันในกลุ่มโดยมีแกนนำที่ช่วยน้องและเพื่อนช่วยเพื่อนคอยให้คำแนะนำและเสริมสร้างทักษะชีวิต ได้แก่ การสร้างความตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ การจัดการกับอารมณ์และความเครียด และการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีกับผู้อื่น ผ่านกิจกรรมการส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียน ได้ลงมือปฏิบัติ ได้ร่วมคิดอภิปรายแสดงความคิดเห็น ได้แลกเปลี่ยนความคิดและประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ได้สะท้อนความรู้สึกลึกซึ้ง มุมมอง เชื่อมโยงสู่วิถีชีวิตของตนเองเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่และปรับใช้กับชีวิต สอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2554) ได้อธิบายว่า ทักษะชีวิตเป็นความสามารถที่เกิดในตัวผู้เรียนได้ด้วยการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกันในกลุ่ม ผ่านกิจกรรมรูปแบบต่างๆ ได้ลงมือปฏิบัติ ได้ร่วมคิดอภิปรายแสดงความคิดเห็น ได้แลกเปลี่ยนความคิดและประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ได้สะท้อนความรู้สึกลึกซึ้ง มุมมอง เชื่อมโยงสู่วิถีชีวิตของตนเองเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่และปรับใช้กับชีวิต นอกจากนั้น การที่รูปแบบการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้ใช้แกนนำนักเรียนที่ช่วยน้องและเพื่อนช่วยเพื่อนในการช่วยให้คำแนะนำเป็นที่ปรึกษาอย่างใกล้ชิด ช่วยให้นักเรียนมีปรับตัวให้มีพฤติกรรมอันพึงประสงค์ได้มากขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ อัจฉรา บุญกลิ่น (2551) ได้อธิบายว่า การให้คำปรึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อน ทำให้มีการให้ความช่วยเหลือทางด้านจิตใจ มีปฏิสัมพันธ์อย่างเพื่อน รับฟังความรู้สึกและเล่าเรื่องราวของตนเองเพื่อสนับสนุนซึ่งกันและกัน ทำให้นักเรียนมีการเสริมสร้างความเชื่อมั่นในตนเอง มีความเข้มแข็ง สามารถดำรงชีวิตได้อย่างอิสระ

3.3 กรณีนักเรียนมีความฉลาดทางอารมณ์เพิ่มขึ้น เนื่องจากการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่เริ่มจากการความเข้าใจนักเรียนรายบุคคลและส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนตามสภาพปัญหาที่เหมาะสมโดยหลีกเลี่ยงการวิพากษ์ตำหนิ การบั่นทอนขวัญและกำลังใจการไม่เคารพสิทธิส่วนบุคคลของนักเรียน อธิบายด้วยเหตุผล ด้วยความใจเย็นและอดทน ให้คำชมในสิ่งที่เด็กเคยได้ดี เข้าใจภูมิหลังความรู้สึก บุคลิกที่เป็นแบบฉบับของเด็กแต่ละคนที่แตกต่างกัน ทำให้กิจกรรมการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนช่วยกระตุ้นให้นักเรียนมีความฉลาดทางอารมณ์เพิ่มขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ อัจฉรา

บุญกลิน (2551) ได้อธิบายว่า การให้คำปรึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อน ทำให้มีการให้ความช่วยเหลือทางด้านจิตใจ มีปฏิสัมพันธ์อย่างเพื่อน รับฟังความรู้สึกและเล่าเรื่องราวของตนเองเพื่อสนับสนุนซึ่งกันและกัน ทำให้นักเรียนมีการเสริมสร้างความเชื่อมั่นในตนเอง มีความเข้มแข็ง สามารถดำรงชีวิตได้อย่างอิสระ

4. ผลการประเมินรูปแบบการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามแนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชนและการให้คำปรึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อน พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากบุคลากรที่เกี่ยวข้องมีความเข้าใจในหลักการ ทฤษฎีการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมากยิ่งขึ้น สามารถนำรูปแบบและคู่มือการดูแลช่วยเหลือนักเรียนไปใช้เป็นเครื่องมือในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลเพิ่มมากขึ้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศักดิ์ชัย สุวรรณคช (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียน ที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 37 จังหวัดกระบี่ พบว่า โดยภาพรวมผู้มีส่วนได้เสียในการพัฒนารูปแบบการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 37 จังหวัดกระบี่ มีความพึงพอใจต่อการใช้รูปแบบการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 37 จังหวัดกระบี่ อยู่ในระดับมากที่สุด

สรุปได้ว่า การพัฒนารูปแบบการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามแนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชนและการให้คำปรึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อน ในครั้งนี้ เป็นประโยชน์ต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้นำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและเกิดผลการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม เนื่องจากรูปแบบการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามแนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชนและการให้คำปรึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อน มีขั้นตอนการดำเนินการในแต่ละขั้นอย่างเป็นระบบ มีรายละเอียดในการปฏิบัติที่ชัดเจน สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน หรือในสถานศึกษาที่มีบริบทใกล้เคียงกับโรงเรียนเทศบาลบ้านเขาน้อยในการดำเนินการตามขั้นตอนของการวิจัยที่ผู้วิจัยได้จัดทำขึ้น เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อไป

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากผลการวิจัย

1.1 การนำรูปแบบการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามแนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชนและการให้คำปรึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อน ไปปฏิบัติให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ ผู้บริหารควรกระตุ้นและสร้างแรงจูงใจผู้เกี่ยวข้องในการดำเนินงานตามหลักการมีส่วนร่วมทั้งบุคลากร นักเรียน และชุมชน โดยสร้างสภาพแวดล้อมการดำเนินงานที่เคารพในความคิดและการตัดสินใจซึ่งกันและกัน ตามบทบาทและหน้าที่ของแต่ละกลไกการดำเนินงาน เพื่อให้เกิดภาวะผู้นำและสร้างสรรค์แนวปฏิบัติได้อย่างต่อเนื่อง

1.2 ผู้เกี่ยวข้องควรศึกษาและดำเนินการตามคู่มือการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามแนวคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยใช้การให้คำปรึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อน โดยคำนึงถึงองค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1. วัตถุประสงค์ 2. หลักการของรูปแบบ 3. ระบบและกลไก 4. วิธีดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามแนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชนและการให้คำปรึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อน 5. วิธีการประเมินผล และ 6. เงื่อนไขของ

รูปแบบ ซึ่งจะส่งผลให้การใช้รูปแบบประสบผลสำเร็จ ทำให้การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

1.3 การนำรูปแบบการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามแนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชนและการให้คำปรึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อนไปใช้ ควรสร้างบรรยากาศของการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายประกอบด้วย ผู้บริหาร ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการอย่างแท้จริง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยและพัฒนาารูปแบบการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามแนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชนและการให้คำปรึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อนบนฐานดิจิทัลเพื่อให้สามารถเชื่อมโยงข้อมูลและสร้างระบบการตัดสินใจได้อย่างรวดเร็ว

2.2 ควรศึกษาผลการนำรูปแบบการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามแนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชนและการให้คำปรึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อน ไปทดลองใช้กับโรงเรียนอื่น ๆ เพื่อปรับปรุงรูปแบบให้มีความเหมาะสมจนพัฒนาเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาต่อไป

2.3 ควรศึกษาผลการเรียนรู้ในตัวแปรที่หลากหลายของผู้เรียนอันเกิดจากการใช้รูปแบบการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามแนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชนและการให้คำปรึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อน เช่น การคิดวิจารณ์ญาณ และความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน เป็นต้น

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยในครั้งนี้ทำให้ได้องค์ความรู้ใหม่ที่เป็นรูปแบบการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามแนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชนและการให้คำปรึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อน พบว่าการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามแนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชนและการให้คำปรึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อน มีกลไกที่เพิ่มขึ้น 2 ประการ คือ กลไกการมีส่วนร่วมของชุมชนในบทบาทคณะกรรมการดำเนินงานภายนอก และกลไกการช่วยเหลือเพื่อนของนักเรียนในบทบาทคณะกรรมการเพื่อนช่วยเพื่อน ที่สะท้อนถึงการปรับเปลี่ยนให้ได้วิธีการใหม่ๆ ในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

เอกสารอ้างอิง

- กรมสุขภาพจิต. (2561). *แนวทางการดำเนินงานการดูแลสุขภาพจิตในโรงเรียน*. องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *คู่มือระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน* (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560). สำนักงาน
ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553*. กรุงเทพมหานคร.
ณัฐกานต์ เกตุขวานา. (2554). ปัญหาอุปสรรคในกระบวนการมีส่วนร่วมโครงการจัดรูปที่ดินของจังหวัด
พิษณุโลก. *รายงานการวิจัย มหาวิทยาลัยศิลปากร*.
- ทรงศักดิ์ กวานปรีชา. (2556). *การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการ
บริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- บุปผาชาติ เข้มวิชัย. (2558). *การพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน: กรณีศึกษาโรงเรียนบ้าน
แม่ต๋อม อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร
การศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- มธุรดา ดวงจันทร์. (2553). *สภาพและแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดไถ
ยาวาส สังเกตสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหา
บัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.
- โรงเรียนเทศบาลบ้านเขาน้อย. (2565). *ถอดบทเรียนรายงานข้อมูลของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียน
เทศบาลบ้านเขาน้อย ปีการศึกษา 2561-2565*. เทศบาลตำบลเขาน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์.
- ศักดิ์ชัย สุวรรณคช. (2563). *การพัฒนาแบบการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียน
ที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 37 จังหวัดกระบี่*. *รายงานการวิจัย
โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 37*.
- สถาบันพัฒนาการศึกษา. (2560). *รายงานการวิเคราะห์พฤติกรรมของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน*.
สำนักพัฒนาวิชาการ.
- สุทัศน์ เอี่ยมแสง. (2558). *รายงานผลการดำเนินงาน โครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านแม่ต๋อม
อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่*. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5.
- สุภัคมน ศิริชัย. (2558). *การให้คำปรึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อนเพื่อส่งเสริมสุขภาวะทางจิตในวัยรุ่น*. *วารสารสุข
ศึกษา*, 38(1), 25-35.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2559). *คู่มือการให้คำปรึกษาในสถานศึกษา*. สำนักวิชาการ
และมาตรฐานการศึกษา.
- . (2552). *ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน*. กระทรวงศึกษาธิการ.
- . (2555). *แนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน*. สำนักวิชาการและมาตรฐาน
การศึกษา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2554). *แนวทางการบริหารจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน
ระดับประถมศึกษา*. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- . (2561). *รายงานการวิจัยเรื่อง พฤติกรรมเสี่ยงของนักเรียนในสถานศึกษา*. สำนักวิจัยและพัฒนา
การศึกษา.

- อวยชัย ศรีตระกูล. (2556). การพัฒนารูปแบบการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ดุสิต บัณฑิต สาขาวิชาการ
บริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- อัจฉรา บุญกลิ่น. (2551). การให้คำปรึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อนเพื่อเพิ่มการควบคุมตนเองของผู้หญิงที่มี
น้ำหนักเกิน. การค้นคว้าแบบอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและการ
แนะแนว มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.